

– ÍSLENSKT STAFRÆNT ÞJÓÐBÓKASAFN –

Stefna um stafræna endurgerð og varðveislu stafrænna gagna

Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn stefnir að því að bjóða aukið aðgengi að íslenskum gögnum safnsins með því:

- að færa þau kerfisbundið í stafrænt form,
- að safna og taka á móti útgefnu stafrænu efni,
- að varðveita stafrænt efni til framtíðar
- að gera stafrænt efni aðgengilegt á Vefnum.

Markmiðið með þróun stafræna þjóðbókasafnsins er þríþætt:

- Miðlun íslenskrar menningar** eins vel og kostur er með því að gera íslenskt efni aðgengilegt utan safnsins. Aðgangur verður í fullu samráði við þá sem eiga höfundarrétt að efninu.
- Varðveisla til framtíðar** með því að varðveita upprunalegu gögnin, þ.e. þau sem berast safninu á hefðbundnu eða stafrænu formi, þau sem verða til við stafræna endurgerð og þeim sem safnað er af vefnum. Frumgögnum verður hlíft en stafræn útgáfa notuð í staðin.
- Þjónusta við notendur** hvar sem þeir eru og hvenær sem er. Einnig leitast safnið við að auðvelda notandanum að finna stafræna efnið með því að tengja það við aðgengilega skráningu þess, t.d. í Gegni. Til að auðvelda erlendum notendum afnot af efninu verður vefviðmót bæði á íslensku og ensku.

Aðferðir

Við stafræna endurgerð verður unnið eftir viðurkenndum aðferðum og stöðlum. Almennt er gert ráð fyrir að efnið verði aðgengilegt um vefi safnsins og að það verði öllum opið án endurgjalds. Þó má gera ráð fyrir að í sumum tilvikum verði einungis heimilt að veita aðgang að efni innan safnsins.

Notaður er samskiptastaðallinn OAI/PHM (Open Archives Initiative / Protocol for Metadata Harvesting) í því skyni að unnt verði að bjóða upp á samleit í öllu stafrænu efni safnsins óháð skráningarformi og að safnið geti skipst á gögnum við samstarfsaðila svo sem Evrópubókasafnið TEL og Europeana.

Til að leita í efninu er stefnt að því að allur prentaður texti verði ljóslesinn (Optical Character Recognition – OCR) og þannig gerður tölvutækur.

Við varðveislu efnisins eru unnin tvö eintök. Annað eintakið verður vistað hjá viðurkenndum hýsingaraðila.

Til þess að ná þessu markmiðum hefur safnið skipt verkefninu í nokkrar skilgreindar einingar en hraði verkefnisins fer eftir fjárveitingum á hverjum tíma.

Efni sem nú er til í stafrænu formi og aðgengilegt á vefnum:

- **Gömul Íslandskort;** Öll Íslandskort útgefin fyrir 1900, sjá <http://kort.bok.hi.is/>.
- **Sagnanet;** Gömul íslensk handrit með Íslendingasögum og skyldum bókmenntum og bækur og tímarit tengd sama viðfangsefni, sjá <http://sagnanet.is/>.
- **Íslensk dagblöð og tímarit;** Öll íslensk dagblöð og tímarit frá upphafi til 1920, ásamt ýmsum dagblöðum og tímaritum úgefnum, á 20. öld, sjá <http://timarit.is/>.

Verkefni sem unnið er að og fyrirhuguð verkefni:

- **Íslensk dagblöð og tímarit;** Gert er ráð fyrir að í árslok 2009 verði lokið við að yfirfæra öll íslensk dagblöð útgefin eftir 1920 fram til 2000 (um 900.000 bls.) á stafrænt form.
- **Íslenski vefurinn;** Íslenska vefnum (.is) og vefefni um íslensk málefni hefur verið safnað kerfisbundið frá árinu 2004. Efnið er varðveitt en unnið er að því að veita aðgang að vefsafninu.
- **Móttaka á gögnum í pdf-formi;** Safnið hefur í bígerð að taka við pdf-skrám fyrir bækur og dagblöð innan skamms.
- **Bækur og handrit;** Stakar bækur og handrit hafa verið sett í stafrænt form en eru ekki aðgengilegar almenningi.
- **Handrit;** Handritasafn Hins íslenska bókmenntafélags, Reykjavíkurdeldar (ÍBR) (280 handrit um 80,000 bls) verður yfirfært á stafrænt form.
- **Viðtöl;** Viðtöl og frásagnir sem safnað hefur verið á vegum Miðstöðvar munnlegrar sögu hafa verið sett í stafrænt form en er ekki aðgengilegt almenningi nema sem sýnishorn.

Framtíðarverkefni til lengri tíma

- **Bækur;** Allar íslenskar bækur útgefnar fyrir 1900 (um 1,600 bækur, 400.000 bls.) verða yfirfærðar á stafrænt form.
- Allar íslenskar bækur útgefnar 1900 – 1949 (13.000 bækur um 2.000.000 bls).
- Önnur handritasöfn Landsbókasafns (13.500 um 3.600.000 bls).
- Landsmálablöð og tímarit 1920-2000.
- Bækur útgefnar 1950-2000
- Kort útgefin 1900-2000
- Myndefni
- Veggspjöld
- Ýmist tónlistarefni